

SPIS TREŚCI

Ojcowie Niepodległości

Marcin Bukała – Lider ludowców. Wincenty Witos (1874–1945) 5

Zalicza się go do grona ojców Niepodległości, ale jego zasługi pozostają mniej znane od dokonani innych polityków zaangażowanych w odbudowę państwa polskiego.

Sebastian Rosenbaum, Mirosław Węcki – Ślązak i Polak. Wojciech Korfanty (1873–1939) 19

Wojciech Korfanty stał się znany od pierwszych chwil swej publicznej aktywności w początkach XX w. Jednak to walka o Górną Śląsk, toczona w latach 1919–1921 metodami pokojowymi i zbrojnymi, uczyniła z niego żywą legendę.

Niezlomni Żołnierze Kościoła

Ks. Jarosław Wąsowicz – Prymas trzech epok.

Kardynał August Hlond (1881–1948) 37

Kardynał August Hlond należy do najwybitniejszych postaci naszej historii w XX w. Był prymasem w Polsce odrodzonej i zniewolonej przez dwa totalitarne systemy.

Jan Żaryn – Nieuniknione starcie. Komunizm praktyczny

w oczach Stolicy Apostolskiej i Kościoła w Polsce (1945–1989) 47

O nazizmie i bolszewizmie Stolica Apostolska miała zdanie wyrobione co najmniej od czasu, gdy w 1937 r. zdecydowała się na niemal równoległe wydanie dwóch encyklik potępiających pogańskie ideologie i praktyki rządów Rzeszy Niemieckiej i ZSRS. Okoliczności wybuchu wojny jedynie potwierdziły tę opinię.

Paweł Skibiński – Prymas Wyszyński – prekursor Solidarności56

Kardynał Stefan Wyszyński doczekał się bodaj pięciu biografii, z których rekordowa ma objętość dwudziestu tomów. Niewątpliwie był postacią wyjątkową, a przecież wciąż mamy trudności z interpretacją jego dokonań, także tych z lat 1980–1981. Dlaczego tak się dzieje?

Adam Dziurok – „Wojny krzyżowe”. Katolicy świeccy w obronie krzyża i nauki religii. . . . 65

Manifestacje, okupacja szkół, tysiące listów protestacyjnych – to mało znany obraz walki katolików z laicyzacją szkolnictwa w „ludowej” Polsce.

Jolanta Hajdasz – Arcybiskup Antoni Baraniak (1904–1977) 72

Nie nosił munduru, tylko sutanny, ale z pewnością zasługuje na miano Żołnierza Niezłomnego Kościoła.

Rafał Łatka – Kardynał Franciszek Macharski (1927–2016) 81

W sychłkowym okresie PRL kard. Franciszek Macharski był jednym z najważniejszych hierarchów polskiego Kościoła. Odgrywał pierwszoplanową rolę jako bliski współpracownik Jana Pawła II, wiceprzewodniczący Konferencji Episkopatu Polski oraz współprzewodniczący kościelno-rządowej Komisji Wspólnej, reaktywowanej we wrześniu 1980 r.

Milena Kindziuk – Ksiądz Popiełuszko – wróg
Polski Ludowej? 89

Komuniści traktowali ks. Jerzego Popiełuskę jak wroga ustroju. Uważali, że zagraża ustaleniemu przez nich porządkowi, chociaż on domagał się jedynie prawdy i wolności. Wydawał się władzom niebezpieczny, bo gromadziły się wokół niego tłumy, na które w dodatku miał ogromny wpływ. A on starał się tylko gorliwie wypełniać swe duszpasterskie zadania.

Agnieszka Łuczak – „Bójcie się ludzi obojętnych...”
Ojciec Honoriusz Kowalczyk (1935–1983) 105

Andrzej Grajewski – Wolność jest na wyciągnięcie ręki.
Trzecia pielgrzymka Jana Pawła II do Polski
w ocenie KGB. 117

Nie byłoby wolnej Polski bez trzech pielgrzymek papieża Jana Pawła II. Pierwsza zbudowała wspólnotę i obudziła nadzieję, druga nas umocniła i wymusiła zniesienie stanu wojennego, trzecia – w czerwcu 1987 r. – otworzyła drogę do przełomu w roku 1989. Fakt ten dostrzegł także wywiad sowieckiego KGB.

Maria Chodyko – „Żył będę w kłosach zbóż...”
Dzieje przyjaźni ks. Władysława Gurgacza
i Jana Matejaka, oficera AK 129

Władysław Gurgacz (1914–1949) – jezuita, mystyk, duszpasterz, a wreszcie Żołnierz Wyklęty. W czasach PRL dorobiono mu „czarną legendę” i skazano na zapomnienie, tak jak wszystkich Niezłomnych. Ostatecznie zaś, wbrew zamierzonom czterdziestoletniej propagandy, legenda czarna zmieniła się w złotą.

Justyna Błażejowska – Cień sprawy
Katynia. Jan Olszewski o przyjaźni
z ks. Stefanem Niedzielakiem i tajemnicy
„depozytu katyńskiego”. 141

Komentarze historyczne

Ewa Siemaszko – Lipiec 1943 roku
na Wołyniu 155

Rzeź dokonana na Polakach przez nacjonalistów ukraińskich w lipcu 1943 r. w województwie wołyńskim to fragment trwającej kilka lat tzw. zbrodni wołyńskiej, uznawanej przez prawników i historyków za ludobójstwo. Ten jeden wybrany do opisu miesiąc stanowił jej apogeum. Przebieg i sposób dokonania zbrodni odzwierciedlał planowość, organizację i bezwzględność procesu depolonizacji ziem zamieszkanymi wspólnie przez Polaków i Ukraińców.

Michał Siekierka – SUOZUN – ocalić
prawdę 175

Polskie rodziny

Adam Chmielecki – Płazyńscy – Legiony
i Solidarność. 183

Wojciech Kujawa – Razem walczyli
o Warszawę. Bracia Janusz
i Leszek Semerau-Siemianowscy. . . . 192

Kolegium:

dr hab. Adam Dziuba, dr Wojciech Frazik,
dr hab. Waldemar Grabowski,
dr Kazimierz Krajewski,
dr Mariusz Krzysztofński,
dr Sebastian Ligarski, dr Agnieszka Łuczak,
dr Marcin Majewski, dr hab. Filip Musiał,
dr Wojciech Muszyński, Jan M. Ruman,
dr hab. Krzysztof Sychowicz, Anna Zechenter

Redaguje zespół:

Wojciech Butkiewicz – sekretarz redakcji
(tel. 22 5818813,
wojciech.butkiewicz@ipn.gov.pl),
dr Filip Gańczak (filip.ganczak@ipn.gov.pl),
Jakub Gołębiowski
(jakub.golebiowski@ipn.gov.pl),
Romuald Niedzielko –
zastępca redaktora naczelnego
(romuald.niedzielko@ipn.gov.pl),
Jan M. Ruman – redaktor naczelny
(jan.ruman@ipn.gov.pl),
Andrzej Sujka (andrzej.sujka@ipn.gov.pl),
Piotr Życieński – fotoreporter

Sekretariat: Maria Wiśniewska
(tel. 22 5818819, maria.wisniewska@ipn.gov.pl)

Projekt graficzny: Sylwia Szafrąńska
Projekt okładki i łamanie:
Katarzyna Dziedzic-Boboli

Korekta: Beata Stadryniak-Saracyn

Adres redakcji:
ul. Wołoska 5, 02-675 Warszawa

Adres do korespondencji:
ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa

Druk:
LEGRA Sp. z o.o. ul. Albatrosów 10c,
30-716 Kraków

W winiecie: oryginalny orzełek
z czapki powstańczej, fot. Jarosław Wróblewski